

- 22 utländska företag stäms för att berikat sig på apartheid. Företagen, som verkar inom industrier som olja, vapen, transporter, bankväsende och teknologi, samarbetade med apartheidregimens militär och säkerhetsapparat under nära 40 år.
- Rättegången äger rum i USA, eftersom Sydafrikas lag inte tillåter åtal av företag med säten utomlands. De åtalade företagen fick rätt i första instans, men domen har nu överklagats
- Om Khulumani vinner rättegången hoppas man på skadestånd som kan bistå de drabbade ekonomiskt och med rehabilitering.
- Domen skulle ha stor internationell betydelse eftersom alla företag som stödjer regimer som bryter mot internationell humanitär rätt skulle kunna riskera åtal.

Den sydafrikanska banken ABSA kan snart komma att ägas av brittiska Barclays Bank som aktivt stödde apartheidregimen.

FOTO: ÅSA ERIKSSON

– Varje historia behöver en lyssnare

Duma Kumalo satt tre år i dödszell under apartheid. Efter sannings- och försoningskommissionen erbjöds han cirka 30 000 kronor i kompensation från staten för sina totalt sju år i fängelse, oskyldigt dömd för mord.

– Det är närmast ingenting, säger han.

Duma är en av målsäganden i en stämning mot företag som berikade sig på apartheid.

Vi träffas på Khulumani Support Groups kontor. Duma är en av åtta anställda som arbetar med 44 000 medlemmar som utsattes för grova övergrepp under apartheid, eller som förlorade familjemedlemmar.

Vi omges av affischer. Från väggen blickar en stiliserad Duma ned på oss och gör reklam för den telefonjour som gruppen är på väg att starta. Att stämma de företag som berikade sig på sig på apartheid är viktigt, inte minst för att offrens själsliga sår ska kunna läka, menar han.

– När man genomgått sådant som drabbade oss under apartheid utan att få tillräckligt skadestånd, så hindrar det försoningsprocessen. Man kan inte förvänta sig att folket ska försonas när de är hungriga.

Duma pratar utifrån egen erfarenhet. Han var en av sex personer som kom att kallas Sharpeville 6, efter att de oskyldigt dömdes för deltagande i lynchningen av en biträdande borgmästare under ett upplopp i Johan-

Duma Kumalo satt tre år i dödszell trots att han var oskyldig till anklagelse om mord.

FOTO: ÅSA ERIKSSON

nesburgförorten Sharpeville år 1984. Deras fall uppmärksammades över hela världen.

Så här berättade Duma i en stark TV-dokumentär om sitt liv:

”Vi blev alla placerade i dödsceller. Det var som en levande kyrkogård. Jag stannade där i över tre år, och nästan varje dag blev människor hängda.”

”Smärtan stannar alltid kvar hos dom levande. De (döda) lämnar oss med den bördan att bära, för deras ansikten är alltid med oss”

Vägrar ta ansvar

1991 släpptes Duma och hans fem kamrater från Sharpeville fria. Några år senare deltog han som en av 18 000 personer i TRC, Sannings- och försoningskommissionens förhör, som också direktsändes i sydafrikansk TV.

– Jag förklarades vara offer för apartheid,

men de som var ansvariga för det som hände mig trädde inte fram. Mitt fall undersöktes aldrig ordentligt, säger han.

Den pågående rättsprocessen i USA handlar både om att få upprättelse och kompensation på en dräglig nivå, eftersom de flesta av offren är arbetslösa och lever i fattigdom, berättar Duma.

– Storföretagen kallades till TRC men de valde att inte delta. De lever fortfarande i förnekelse. Men det som gör mig allra mest ledsen är att vår regering inte ställer sig på vår sida i rättsfallet. Det är sorgligt och smärtsamt, säger han.

Berättar med teater

Duma Kumalo är ansvarig för kulturprogrammen på Khulumanis kontor. Han använder sig av teater som ett sätt att förmå offren för apartheid att öppna sig och våga berätta om det som hände, och på det sättet bearbeta sina trauman. Det finns fortfarande många historier som inte kommit fram, säger han.

– I den teaterpjäs som jag framför, berättar jag om vad som hände mig. Men jag uppmanar människor i publiken att också resa sig upp och berätta sina historier under pjäsen. Det är väldigt viktigt att berätta om vad som hände. Om människor inte tillåts berätta så nekas de rättvisa. Varje historia behöver en lyssnare, och ett erkännande av vad som hänt.

ÅSA ERIKSSON

Johannesburg

Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Ickekommerciell-Dela Lika 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/se/> Vid ett besök på www.globebeat.se